

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 15 lutego 2007 r.^{*}

W sprawie C-292/05

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie protokołu z dnia 3 czerwca 1971 r. w sprawie wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Efeteio Patron (Grecja) postanowieniem z dnia 8 czerwca 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lipca 2005 r., w postępowaniu:

Eirini Lechouritou,

Vasileios Karkoulas,

Georgios Pavlopoulos,

Panagiotis Brátsikas,

Dimitrios Sotiropoulos,

Georgios Dimopoulos

przeciwko

Dimosio tis Omospondiakis Dimokratias tis Germanias,

^{*} Język postępowania: grecki.

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, R. Schintgen (sprawozdawca),
J. Klučka, R. Silva de Lapuerta i J. Makarczyk, sędziowie,

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 września 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu E. Lechouritou, V. Karkoulisa, G. Pavlopoulosa, P. Brátsikasa, D. Sotiropoulosa oraz G. Dimopoulosa przez I. Stamoulisa, dikigoros oraz J. Laua, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niemieckiego przez R. Wagnera, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez profesora B. Heßa,
- w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez G. Aiella, avvocato dello Stato,

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez H.G. Sevenster oraz M. de Gravego, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego przez T. Nowakowskiego, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez M. Condou-Durande oraz A.M. Rouchaud-Joët, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 listopada 2006 r.,

wyduje następujący

Wyrok

- ¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, str. 32), zmienionej konwencją z dnia 9 października 1978 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Dz.U. L 304, str. 1 i — tekst zmieniony — str. 77), konwencją z dnia 25 października 1982 r. w sprawie przystąpienia Republiki Greckiej (Dz.U. L 388, str. 1) oraz konwencją z dnia 26 maja 1989 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej (Dz.U. L 285, str. 1, zwanej dalej „konwencją brukselską”).

- ² Wniosek ten został złożony w ramach sporu zawisłego między E. Lechouritou, V. Karkoulisem, G. Pavlopoulossem, P. Brátsikasem, D. Sotiropoulossem i G. Dimopoulossem, obywatelami greckimi zamieszkującymi w Grecji, skarżącymi w postępowaniu przed sądem krajowym a Republiką Federalną Niemiec w przedmiocie naprawienia szkody majątkowej i zadośćuczynienia za krzywdy wyrządzone działaniami niemieckich sił zbrojnych, których ofiarami byli ich rodzice w czasie okupacji Grecji, podczas drugiej wojny światowej.

Ramy prawne

- ³ Artykuł 1 konwencji brukselskiej, stanowiący jej tytuł I „Zakres stosowania”, ma następujące brzmienie:

„Niniejsza konwencja ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ona w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych.

Niniejszej konwencji nie stosuje się do:

- 1) stanu cywilnego, zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych, jak również ustawowego przedstawicielstwa osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, prawa spadkowego włącznie z testamentami;
- 2) upadłości, układow i innych podobnych postępowań;

3) ubezpieczeń społecznych;

4) sądownictwa polubownego” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tej konwencji poniżej].

4 Przepisy dotyczące jurysdykcji ustanowione konwencją brukselską znajdują się w tytule II i zostały zawarte w art. 2–24.

5 Artykuł 2 akapit pierwszy konwencji brukselskiej, zamieszczony w rozdziale 1 tytułu II konwencji, zatytułowanym „Przepisy ogólne”, ustanawia podstawową zasadę, sformułowaną w następujący sposób:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszej konwencji osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium umawiającego się państwa mogą być, niezależnie od ich obywatelstwa, pozywane przed sądy tego państwa”.

6 Artykuł 3 akapit pierwszy konwencji brukselskiej znajdujący się w tym samym rozdziale 1 stanowi:

„Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium umawiającego się państwa mogą być pozywane przed sądy innego umawiającego się państwa tylko zgodnie z przepisami rozdziałów 2–6 niniejszego tytułu”.

- 7 W art. 5–18 konwencji brukselskiej, znajdujących się w rozdziałach 2–6 tytułu II, zostały zawarte przepisy dotyczące jurysdykcji szczególnej, przymusowej lub wyłącznej.
- 8 Zgodnie z postanowieniami art. 5 znajdującego się w rozdziale 2 tytułu II konwencji brukselskiej, zatytułowanym „Jurysdykcja szczególna”:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium jednego z umawiających się państw, może być pozwana w innym umawiającym się państwie:

[...]

- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego, albo roszczenie wynikające z tego czynu, przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę;
- 4) w sprawach roszczeń o odszkodowanie lub przywrócenie stanu poprzedniego, które wynikają z czynu zagrożonego karą — przed sąd karny, do którego wniesiono akt oskarżenia, o ile sąd ten może według swojego prawa rozpoznawać roszczenia cywilnoprawne;

[...]”.

Sprawa przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 9 Z akt sprawy przekazanych Trybunałowi przez sąd krajowy wynika, że podstawą roszczenia w postępowaniu przed sądem krajowym jest masakra cywili dokonana w dniu 13 grudnia 1943 r. przez żołnierzy niemieckich sił zbrojnych na 676 mieszkańcach gminy Kalavrita (Grecja).
- 10 W 1995 r. skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym wnieśli do Polymeles Protodikeio Kalavriton powództwo o naprawienie przez Republikę Federalną Niemiec szkody majątkowej oraz zadośćuczynienie za krzywdę oraz cierpienia psychiczne spowodowane działaniami niemieckich sił zbrojnych.
- 11 W 1998 r. Polymeles Protodikeio Kalavriton, przed którym Republika Federalna Niemiec nie stawiała się, oddalił powództwo, uzasadniając to tym, że sądy greckie nie mają jurysdykcji do rozpoznania tej sprawy, gdyż pozwane państwo, które jest państwem suwerennym, korzysta z immunitetu zgodnie z art. 3 ust. 2 greckiego kodeksu postępowania cywilnego.
- 12 W styczniu 1999 r. skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym wnieśli apelację od tego orzeczenia przed Efeteio Patron, który po tym jak orzekł w 2001 r., że odwołanie jest dopuszczalne pod względem formalnym, zawiesił postępowanie do czasu wydania przez Anotato Eidiko Dikastirio (szczególny sąd najwyższy) orzeczenia w toczącej się równolegle sprawie dotyczącej wykładni przepisów prawa międzynarodowego w przedmiocie immunitetu jurysdykcyjnego suwerennego państwa i ich kwalifikacji jako powszechnie uznawanych zasad przez wspólnotę międzynarodową. W sprawie tej chodziło konkretnie o to, czy za powszechnie uznawaną zasadę prawa międzynarodowego należy uznać art. 11 Europejskiej konwencji o immunitecie państw — podpisanej w Bazylei w dniu 16 maja 1972 r., której stroną nie jest

Republika Grecka — na podstawie którego „umawiające się państwo nie może przed sądem innego umawiającego się państwa powoływać się na immunitet jurysdykcyjny w postępowaniach o zadośćuczynienie za uszkodzenie ciała lub naprawienie wyrządzonej szkody materialnej, jeśli zdarzenia wywołujące te uszkodzenia lub szkodę miały miejsce na terytorium państwa sądu orzekającego oraz jeżeli sprawca uszkodzenia lub szkody był obecny na tymże terytorium w czasie, gdy zdarzenia te miały miejsce”. Następnie powstało również pytanie, czy ten wyjątek od immunitetu umawiających się państw obejmuje, zgodnie ze zwyczajem międzynarodowym, roszczenia odszkodowawcze z tytułu czynów niedozwolonych, które choć zostały popełnione w trakcie konfliktu zbrojnego, to dotknęły osób należących do określonej grupy lub zamieszkujących określony obszar, a które to osoby nie miały związku ze sporem zbrojnym i nie uczestniczyły w działaniach wojennych.

¹³ W 2002 r. Anotato Eidiko Dikastirio orzekł w tym względzie w sprawie, którą wówczas rozpatrywał, że „na aktualnym etapie rozwoju prawa międzynarodowego nadal powszechnie uznawaną zasadą tego prawa jest zasada, zgodnie z którą państwo nie może być pozywane przed sądem innego państwa o odszkodowanie w odniesieniu do wszelkiego rodzaju czynów niedozwolonych, które miały miejsce na terytorium państwa sądu, a z którymi powiązane były działania sił zbrojnych pozwanego państwa, niezależnie od tego, czy miały one miejsce w czasie działań wojennych, czy w czasie pokoju”, bowiem pozwane państwo korzysta w takim przypadku z immunitetu.

¹⁴ Zgodnie z art. 100 ust. 4 greckiej konstytucji orzeczenia wydane przez Anotato Eidiko Dikastirio są „ostateczne”. Ponadto zgodnie z art. 54 ust. 1 kodeksu postępowania przed tym sądem, jego orzeczenia w przedmiocie tego, czy normę prawa międzynarodowego należy uważać za powszechnie uznawaną, są „skuteczne erga omnes”, a zatem orzeczenie Anotato Eidiko Dikastirio, które rozstrzygnęło wątpliwość co

do tego, czy określona zasada prawa międzynarodowego powinna być uważana za powszechnie uznawaną, oraz ocena przeprowadzona w tym zakresie w wyroku wiążą nie tylko sąd, który zwrócił się z pytaniem prawnym do Anotato Eidiko Dikastirio i strony sporu, który legł u podstaw tego wyroku, lecz również inne sądy i organy Republiki Greckiej, przed którymi podnoszony jest taki sam problem prawny.

15 Po tym jak skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym odwołali się do konwencji brukselskiej, a w szczególności jej art. 5 pkt 3 i 4, który według nich uchylił immunitet państw we wszystkich przypadkach czynów niedozwolonych popełnionych na terytorium państwa sądu rozpoznającego sprawę, sąd krajowy wciąż posiada wątpliwości, czy wniesione do niego powództwo wchodzi w zakres stosowania tej konwencji, podnosząc w tym względzie, że istnienie immunitetu po stronie pozwanego państwa, a w konsekwencji brak jurysdykcji sądów greckich w zakresie rozpatrzenia zawisłego przed nim sporu zależą od odpowiedzi na określone pytania prawne.

16 W powyższych okolicznościach Efeteio Patron postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy powództwa osób fizycznych o odszkodowanie przeciwko pozwanemu państwu jako ponoszącemu odpowiedzialność cywilną za działania lub zaniechania jego sił zbrojnych należą do zakresu przedmiotowego stosowania konwencji brukselskiej określonego w jej art. 1, w przypadku gdy te działania lub zaniechania, które wystąpiły w okresie okupacji wojskowej państwa zamieszkania skarżących będącej skutkiem agresji wojennej strony pozwanej, są w oczywisty sposób sprzeczne z prawem wojennym i mogą zostać również uznane za zbrodnie przeciwko ludzkości?

- 2) Czy powołanie się na immunitet przez pozwane państwo jest zgodne z celem konwencji brukselskiej, skoro w przypadku jego uznania prowadziłoby to do wyłączenia możliwości stosowania konwencji, w szczególności w odniesieniu do działań i zaniechań sił zbrojnych strony pozwanej, które miały miejsce przed wejściem w życie konwencji, a mianowicie w latach 1941–1944?”.

W przedmiocie postępowania przed Trybunałem

- ¹⁷ Pismem, które w dniu 28 listopada 2006 r. wpłynęło do sekretariatu Trybunału, skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym złożyli uwagi na piśmie do opinii wydanej przez rzecznika generalnego i zwrócili się do Trybunału o „stwierdzenie, że niniejsza sprawa ma »wyjątkowe znaczenie« i powinna zostać rozpoznana przez Trybunał orzekający w pełnym składzie lub w składzie wielkiej izby, zgodnie z art. 16 statutu Trybunału”.
- ¹⁸ W tej kwestii należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że ani statut Trybunału, ani jego regulamin nie przewidują możliwości przedstawiania przez strony uwag w odpowiedzi na opinię rzecznika generalnego. Zgodnie z orzecznictwem wniosek w tym względzie należy oddalić (zob. w szczególności postanowienie z dnia 4 lutego 2000 r. w sprawie C-17/98 Emesa Sugar, Rec. str. I-665, pkt 2 i 19).
- ¹⁹ Należy również podnieść, że zgodnie z art. 16 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości „wielka izba [Trybunału] obraduje na żądanie państwa członkowskiego lub instytucji Wspólnot, które są stroną w postępowaniu”.

20 Tymczasem po pierwsze z brzmienia art. 16 akapit trzeci wynika, że jednostki nie mogą zwrócić się z takim żądaniem oraz po drugie żądanie rozpoznania sprawy przez wielką izbę nie zostało w niniejszym przypadku przedstawione ani przez państwo członkowskie, ani przez instytucję Wspólnot, która byłaby stroną w postępowaniu.

21 Ponadto poza przypadkami wymienionymi w art. 16 akapit czwarty statutu, sam Trybunał na podstawie akapitu piątego przywołanego artykułu może postanowić, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, o skierowaniu wniesionej sprawy do rozpoznania przez pełny skład Trybunału, jeśli ta sprawa ma wyjątkowe znaczenie.

22 W niniejszym przypadku Trybunał uznał, że takie skierowanie nie jest konieczne.

23 W zaistniałych okolicznościach wniosek opisany w pkt 17 niniejszego wyroku może być jedynie oddalony.

24 Trzeba dodać, że tak samo należałoby potraktować ewentualny wniosek skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym o otwarcie procedury ustnej na nowo.

- 25 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał może z urzędu, na wniosek rzecznika generalnego lub na wniosek stron, zarządzić otwarcie procedury ustnej na nowo na podstawie art. 61 regulaminu, jeżeli uzna, iż sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona lub że podstawą rozstrzygnięcia będzie twierdzenie, które nie było podnoszone przez strony (zob. w szczególności wyroki z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie C-309/99 *Wouters i in.*, Rec. str. I-1577, pkt 42; z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie C-309/02 *Radlberger Getränkegesellschaft i S. Spitz*, Zb.Orz. str. I-11763, pkt 22 i z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-308/04 *P SGL Carbon* przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. I-5977, pkt 15).
- 26 Jednakże Trybunał, po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego, jest zdania, że w niniejszej sprawie dysponuje wszelkimi informacjami koniecznymi do udzielenia odpowiedzi na pytania skierowane przez sąd krajowy, a informacje te stanowiły przedmiot procedury ustnej.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 27 Przez swoje pytanie pierwsze sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze konwencji brukselskiej należy dokonywać w ten sposób, że w zakres pojęcia „sprawy cywilne” w rozumieniu tego przepisu wchodzi powództwo wniesione przez osoby fizyczne w umawiającym się państwie przeciwko innemu umawiającemu się państwu w przedmiocie naprawienia szkody poniesionej przez spadkobierców ofiar działań sił zbrojnych w ramach operacji wojennych na terenie pierwszego państwa.

28 Należy przede wszystkim stwierdzić, że o ile konwencja brukselska w art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze ustanawia zasadę, zgodnie z którą jej zakres stosowania dotyczy „spraw cywilnych i handlowych”, o tyle konwencja nie definiuje treści ani nie określa zakresu tego pojęcia.

29 W tym względzie trzeba przypomnieć, że w celu zapewnienia w najszerszym możliwym zakresie równości i jednolitości praw i obowiązków wynikających z konwencji brukselskiej dla umawiających się państw i zainteresowanych osób, nie należy dokonywać wykładni pojęć użytych w tym przepisie poprzez proste odesłanie do prawa krajowego jednego z tych państw. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika również, że pojęcie „spraw cywilnych i handlowych” należy traktować jako pojęcie autonomiczne, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę tej konwencji brukselskiej, a z drugiej o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego (zob. w szczególności wyroki z dnia 14 października 1976 r. w sprawie 29/76 LTU, Rec. str. 1541, pkt 3 i 5; z dnia 16 grudnia 1980 r. w sprawie 814/79 Rüffer, Rec. str. 3807, pkt 7; z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie C-271/00 Baten, Rec. str. I-10489, pkt 28; z dnia 15 maja 2003 r. w sprawie C-266/01 *Préservatrice foncière TIARD*, Rec. str. I-4867, pkt 20 i z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-343/04 *ČEZ*, Zb.Orz. str. I-4557, pkt 22).

30 Według Trybunału taka wykładnia prowadzi do wyłączenia z zakresu stosowania konwencji brukselskiej pewnych powództw i orzeczeń z uwagi na elementy charakteryzujące stosunki prawne istniejące między stronami sporu lub samego przedmiotu tego sporu (zob. ww. wyroki w sprawie LTU, pkt 4; w sprawie Rüffer, pkt 14; w sprawie Baten, pkt 29; w sprawie *Préservatrice foncière TIARD*, pkt 21; w sprawie *ČEZ*, pkt 22 oraz z dnia 1 października 2002 r. w sprawie C-167/00 *Henkel*, Rec. str. I-8111, pkt 29).

31 Trybunał uznał w ten sposób, że o ile pewne spory między organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem stosowania konwencji brukselskiej, o tyle nie dotyczy to sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje władztwo publiczne (zob. ww. wyroki w sprawie LTU, pkt 4; w sprawie Rüffer, pkt 8; w sprawie Henkel, pkt 26; w sprawie Baten, pkt 30; w sprawie *Préservatrice foncière TIARD*, pkt 22 i z dnia 21 kwietnia 1993 r. w sprawie C-172/91 Sonntag, Rec. str. I-1963, pkt 20).

32 Na podstawie tej właśnie zasady Trybunał orzekł, że krajowy lub międzynarodowy podmiot prawa publicznego dochodzący od osoby prawa prywatnego należności z tytułu korzystania z jego urządzeń i usług wykonuje władztwo publiczne, w szczególności jeśli takie korzystanie jest obowiązkowe i wyłączne, i jeśli wysokość należności, sposoby jej naliczenia, jak również procedury pobierania są jednostronnie ustalane wobec odbiorców (ww. wyrok w sprawie LTU, pkt 4).

33 Podobnie Trybunał uznał, że pojęcie „sprawy cywilne i handlowe” w rozumieniu art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze konwencji brukselskiej nie obejmuje postępowania wszczętego przez państwo zarządzające publicznymi drogami wodnymi przeciwko osobie odpowiedzialnej prawnie celem odzyskania należności powstałych przy usuwaniu wraku statku w związku z wykonywaniem zobowiązania międzynarodowego, które to państwo zarządzające wykonało lub zleciło wykonanie, sprawując władztwo publiczne (ww. wyrok w sprawie Rüffer, pkt 9 i 16).

³⁴ Spory tego rodzaju wynikają w istocie z wykonywania prerogatyw publicznych jednej ze stron sporu, z uwagi na wykonywanie przez nią uprawnień wychodzących poza zakres powszechnych zasad prawnych obowiązujących w stosunkach między jednostkami (zob. podobnie ww. wyroki w sprawie Sonntag, pkt 22; w sprawie Henkel, pkt 30; w sprawie *Préservatrice foncière TIARD*, pkt 30 i z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie C-265/02 *Frahuil*, Rec. str. I-1543, pkt 21).

³⁵ Taka ocena tym bardziej znajduje zastosowanie w sporze takim jak spór przed sądem krajowym.

³⁶ W istocie powództwo o odszkodowanie wniesione przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym przeciwko Republice Federalnej Niemiec ma swoje źródło w operacjach prowadzonych przez siły zbrojne podczas drugiej wojny światowej.

³⁷ Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 54–56 swojej opinii, nie ma żadnej wątpliwości, że operacje prowadzone przez siły zbrojne stanowią emanację suwerenności państwa, w szczególności w związku z tym, że decyzje o nich są podejmowane jednostronnie i bezwzględnie wiążąco przez właściwe organy władzy publicznej i są nierozwalnie związane z polityką zagraniczną i obronną państw.

- 38 Z tego wynika, że akty, takie jak te, które stanowią źródło szkody podnoszonej przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym, a tym samym podstawę powództwa o odszkodowanie wniesionego przez nich do sądu greckiego, powinny być uznane za wynikające ze sprawowania władztwa publicznego ze strony danego państwa w dniu, w którym akty te miały miejsce.
- 39 Biorąc pod uwagę orzecznictwo przywołane w pkt 30 niniejszego wyroku, powództwo takie jak wniesione do sądu krajowego nie jest zatem objęte zakresem przedmiotowym stosowania konwencji brukselskiej, określonym w jej art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze.
- 40 Wykładni takiej nie może zakwestionować argumentacja, rozwinięta bardziej szczegółowo przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym, zgodnie z którą powództwo wniesione przez nich do sądu greckiego przeciwko Republice Federalnej Niemiec należy uznać za powództwo cywilne, które byłoby objęte zakresem art. 5 pkt 3 i 4 konwencji brukselskiej oraz że akty dokonane *iure imperii* nie obejmowałyby działań bezprawnych.
- 41 Przede wszystkim Trybunał orzekł już, że okoliczność, iż powód działa w oparciu o żądanie, które ma swoje źródło w akcie władztwa publicznego, wystarczy, by uznać jego powództwo, bez względu na charakter postępowania, jakie w tym celu przyznaje mu prawo krajowe, za wyłączone z zakresu stosowania konwencji brukselskiej (zob. ww. wyrok w sprawie Rüffer, pkt 13 i 15). Okoliczność, że powództwo wniesione do sądu krajowego wydaje się mieć charakter cywilny, gdyż dotyczy naprawienia szkody majątkowej i zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez skarżących przed sądem krajowym, pozostaje w rezultacie bez jakiegokolwiek znaczenia.

- 42 Następnie, odwołanie do zasad jurysdykcji, określonych bardziej szczegółowo w art. 5 pkt 3 i 4 konwencji brukselskiej, jest bezprzedmiotowe, gdyż to, czy przepis ten znajduje zastosowanie w sporze przed sądem krajowym, stanowi logicznie kwestię wstępną, która w razie odpowiedzi negatywnej, jak w niniejszym przypadku, całkowicie zwalnia rozpatrujący sąd z konieczności badania przepisów materialnych przewidzianych w tej konwencji.
- 43 Wreszcie kwestia zgodności z prawem aktów władztwa publicznego, które stanowią fundament takiego powództwa w postępowaniu przed sądem krajowym, dotyczy charakteru tych aktów, a nie dziedziny, do której należą. Ponieważ należy uznać, że dziedzina ta jako taka nie mieści się zakresie stosowania konwencji, bezprawny charakter tych aktów nie może uzasadniać innej wykładni.
- 44 Teza przedstawiona przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym, gdyby została uwzględniona, mogłaby powodować powstanie zasadniczych pytań wstępnych, nawet zanim zakres stosowania konwencji brukselskiej mógłby być określony z pewnością. Tymczasem takie trudności byłyby oczywiście niezgodne z systemem i celem tej konwencji, który — jak wynika z jej preambuły oraz ze sprawozdania P. Jenarda na temat konwencji brukselskiej (Dz.U. 1979, C 59, str. 1) — opiera się na wzajemnym zaufaniu umawiających się państw do swoich systemów prawnych, jak również do swoich instytucji prawnych, i dotyczy zagwarantowania pewności prawnej poprzez ustalenie jednolitych zasad odnośnie do konfliktu jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych, jak również uproszczenia formalności celem szybkiego i nieskomplikowanego uznawania i wykonywania orzeczeń pochodzących z umawiających się państw.
- 45 Ponadto w tej samej dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych, rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. L 143, str. 15), które również stanowi w art. 2 ust. 1, że stosuje się „w sprawach cywilnych i handlowych”, dodaje w tym samym przepisie, że „nie rozciąga się [...] na sprawy [...] dotyczące odpowiedzialności państwa za działania

i zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (*acta iure imperii*)”, nie dokonując w tym względzie rozróżnienia według charakteru prawnego tych działań czy zaniechań. To samo dotyczy art. 2 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.U. L 399, str. 1).

- ⁴⁶ Mając na uwadze ogół powyższych rozważań, odpowiedź na pytanie pierwsze winna brzmieć tak, że wykładni art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze konwencji brukselskiej należy dokonywać w ten sposób, że w zakresie pojęcia „sprawy cywilne” w rozumieniu tego przepisu nie mieści się powództwo wniesione przez osoby fizyczne w umawiającym się państwie przeciwko innemu umawiającemu się państwu w przedmiocie naprawienia szkody poniesionej przez spadkobierców ofiar działań sił zbrojnych w ramach operacji wojennych na terenie pierwszego państwa.

W przedmiocie pytania drugiego

- ⁴⁷ Biorąc pod uwagę odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze, nie jest konieczne udzielenie odpowiedzi na pytanie drugie.

W przedmiocie kosztów

- ⁴⁸ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, zmienionej konwencją z dnia 9 października 1978 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, konwencją z dnia 25 października 1982 r. w sprawie przystąpienia Republiki Greckiej i konwencją z dnia 26 maja 1989 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej należy dokonywać w ten sposób, że w zakresie pojęcia „sprawy cywilne” w rozumieniu tego przepisu nie mieści się powództwo wniesione przez osoby fizyczne w umawiającym się państwie przeciwko innemu umawiającemu się państwu w przedmiocie naprawienia szkody poniesionej przez spadkobierców ofiar działań sił zbrojnych w ramach operacji wojennych na terenie pierwszego państwa.

Podpisy